

Δυνατή καταιγίδα

 parallaximag.gr/agenda/theatro/dynati-kataigida

February 5, 2018

Είδα στο μικρό θέατρο της Μονής Λαζαριστών ένα από τα τελευταία έργα του πολυγραφότατου Άκη Δήμου, **«Όσα η καρδιά μου στην καταιγίδα»** (2016), σκηνοθετημένο για λογαριασμό του ΚΘΒΕ από τον Πάνο Δεληνικόπουλο. Ένα έργο-διασκευή της νουβέλας του Ιωάννη Κονδυλάκη «Η πρώτη αγάπη» (1919), που θα μπορούσε κανείς να το κατατάξει στο μοντερνιστικό ρεύμα συνειρμικής γραφής (stream of consciousness), όπως το είχαν υπηρετήσει τότε πολλοί αμφισβητίες του ρεαλισμού (βλ. Τζόυς, η Γουλφ, ο Προυστ κ.α).

Μια (μετα)γραφή σπειροειδής, που ελίσσεται και εξελίσσεται με αέρινη σβελτάδα και πλαστικότητα ανάμεσα στις ερωτικές, ηθογραφικές, ψυχογραφικές και ρομαντικές συμπληγάδες του πρωτότυπου. Μια (μετα)γραφή που άλλοτε μας μεταφέρει τον ωμό ρεαλισμό μιας κλειστής κοινωνίας σ' ένα μικρό χωριό στην Κρήτη και άλλοτε αφήνεται να παρασυρθεί από την ορμή του έρωτα, το φτερούγισμα των συναισθημάτων. Γραφή γειωμένη και αλλού απογειωμένη. Μια συνεχής ταλάντωση στα όρια.

Οι συμπληγάδες του έργου

Ο νεαρός Γιώργης και η κατά δεκαπέντε χρόνια μεγαλύτερη του Βαγγελιώ «παρανομούν» διά του έρωτα. Αγνοούν την ηλικιακή διαφορά και επιμένουν να αγαπιούνται, διασαλεύοντας έτσι την τάξη πραγμάτων. Μάταια φωνάζει η μάνα του Γιώργη. Ποιος την ακούει; Ποιος θα βάλει τάξη στην «ανομία» του έρωτα και κυρίως στο τρεχαλητό του ονείρου; Σίγουρα όχι αυτή.

Κατά βάθος ο Δήμου δεν «πολυνοιάζεται» για την ίδια την πλοκή-έκβαση της ερωτικής ιστορίας των δύο νέων. Δεν πρόκειται άλλωστε για κάτι ασυνήθιστο. Πιο πολύ νοιάζεται για τη βαθύτερη έννοια της επιθυμίας, εκείνο το ανεξέλεγκτο συναίσθημα που πυροδοτεί και την «καταιγίδα». Θέλει να πιάσει τον πυρετικό σφυγμό της και να μας τον μεταφέρει «δραματοποιημένο», χωρίς φαλκιδεύσεις και μεσσιανικές θεραπευτικές συνταγές. Κι αν πού και πού υποκύπτει στον πειρασμό της φλυαρίας (βιάζεται να πει πολλά σε λίγες σελίδες κι έτσι μπουκώνει με ποιητικές εκτινάξεις και κάποιες κοινοτυπίες τον λόγο του), διαθέτει το θεατρικό αισθητήριο μαζί και την εμπειρία και ετοιμότητα ώστε, ξιφουλκώντας επιδέξια, να βγαίνει την κατάλληλη στιγμή στο ξέφωτο. Μόνο που τα δύσκολα δεν τελειώνουν εδώ. Το θέμα είναι: τι γίνεται από δω και πέρα, αφού παραδώσει το έργο του για να συναντήσει το ξέφωτο της σκηνης; Πώς γίνεται θέαμα μια καταιγίδα των αισθήσεων (και παραισθήσεων); Πώς γίνεται δρώμενο η αφύπνιση των ερωτικών ενστίκτων, αυτός ο ανεμοστρόβιλος που μια σε πάει από δω και μια από κει χωρίς σταματημό; Πώς αποκτά επιτελεστικό κέντρο βάρους ένα στόρι με πολλά και μετακινούμενα κέντρα; Σε τι τόπους και με τι μέσα μπορεί να φιλοξενηθεί αυτή η κινούμενη άμμος ώστε να επικοινωνήσει τα πάθη της;

Τόπος δράσης και απόδρασης

Αρχίζω με το πρώτο πράγμα που προσέχω μπαίνοντας στο black box της Μονής Λαζαριστών: το σκηνικό σχεδιάσμα της Φανής Μπουκουβάλα. Ένα σχεδιάσμα το οποίο, στα δικά μου μάτια, είναι σαν να βγήκε κατευθείαν μέσα από την καρδιά του ύστερου μοντερνισμού: η σκάλα στο βάθος του εικαστικού τόπου με κατεύθυνση το πουθενά, η γεωμετρία των κολώνων (σαν μια εμβληματική εικόνα του δάσους, αλλά και των συμπληγάδων του μυαλού και παράλληλα της λογικής της εκβιομηχάνισης), οι σκόρπιες πέτρες-αντικείμενα απομεινάρια μιας ονειρικής αφήγησης εκ των πραγμάτων θρυμματισμένης, το πέτρινο τραπέζι όπου μάνα και γιος μια συζητούν και μια τσακώνονται, το καταφύγιο (της Βαγγελιώς), η περίεργη καρέκλα για να τραμπαλίζει η μάνα τον γιο, η

λεκάνη με νερό εκεί όπου θα βουτήξει το κεφάλι της η μάνα στην απελπισία της, σαν να θέλει να φύγει, να σαλπάρει (με το χάρτινο καράβι που η ίδια φτιάχνει και πετάει μέσα), και παράλληλα να δροσιστεί, να διώξει από πάνω της την κάψα του δεσμού του γιου της, και πίσω, σε όλο το μήκος της σκηνής, το ύψωμα-βουνό από όπου ο Άνδρας – Κονδυλάκης – Μετα – γραφέας-Δήμου, παρακολουθεί τα δρώμενα, μπαινοβγαίνει στη δράση, ταραίζει και ανασυντάσσει τη γραμματική της.

Ένα ευρύχωρο σκηνικό τοπίο πέρα από τη συμπαγή και ευανάγνωστη σύνταξη του ρεαλισμού, τοπίο διαλυμένων γραμμικών συντάξεων, τοπίο «εύθραυστο», προέκταση του «άτακτου» και εξίσου «εύθραυστου» θεάτρου της μνήμης (*mise en abyme*) και του έρωτα, όπως το είχαν υπηρετήσει μοντερνιστές τύπου αλά Κοπώ και Κοκτό, αλλά και ζωγράφοι όπως οι Νταλί και Πικάσο.

Σκηνοθεσία

Σε αυτό τον τόπο-μη τόπο, κλήθηκε ένας νέος σκηνοθέτης ο Πάνος Δεληνικόπουλος να αγκυροβολήσει τη δική του σκηνική «παρανάγνωση» της κειμενικής «παρανάγνωσης» του Δήμου, άλλως ειπείν, να αναπαράξει το «δικό του» επιτελεστικό (μετα)κείμενο.

Είχα δει και είχα κρίνει προηγούμενες δουλειές του, καμιά όμως στο επίπεδο, τον όγκο και τον επαγγελματισμό αυτής. Ήταν σαν το επίσημο εναρκτήριο λάκτισμα. Η πρώτη μεγάλη δοκιμασία. Και είχε πλήρη επίγνωση του ειδικού βάρους του εγχειρήματος. Γι' αυτό και μπήκε προετοιμασμένος να αντιμετωπίσει τα δύσκολα και κυρίως ένα κείμενο με λακκούβες, κούρβες και απρόσμενες ποιητικές εκτινάξεις. Ένα κείμενο εσωτερικών τόπων και πολυποίκιλτων διαδρομών. Ένα κείμενο που θυμάται διαρκώς τους έρωτές του. Και έπραξε ανάλογα, ακουμπώντας σε μια σκηνοθετική παρτιτούρα, στην οποία τέμνονταν κώδικες από το σωματικό θέατρο, το μεταδραματικό, το ποιητικό και το στανισλαφικό. Πρόσεξε την ιδιοτυπία των εξάρσεων, τους επιμέρους ρυθμούς στα κερματισμένα επεισόδια, τα τερτίπια που απελευθερώνει η ευμεταβλητότητα ενός μυαλού που επιθυμεί, που ονειρεύεται, που πάσχει, και ανάλογα δίδαξε ρόλους, σιωπές, εντάσεις. Κινήθηκε με σοβαρότητα και ευελιξία για να καταλήξει στο τέλος σε μια παράσταση όπου οι φαινομενικά ετερόκλητοι κώδικές της δένονται αβίαστα χωρίς υποψία άτακτης συρραφής, γεγονός που τους προβιβάζει κυρώμενους σε συνολική σκηνοθετική άποψη. Αρωγός και συμπαραστάτης στην προσπάθειά του τέσσερις ηθοποιοί του ΚΘΒΕ, τέσσερις ηθοποιοί που μόχθησαν, ο καθένας με τις δυνάμεις του, για το καλύτερο.

Ερμηνείες

Προεξάρχουσα του ερμηνευτικού κουαρτέτου η **Μαρία Τσιμά**, η οποία με άνεση, σιγουριά και σκηνική γοητεία κέρδισε ξανά (μετά το περυσινό «Δηλητήριο») τις εντυπώσεις. Αν εξαιρέσει κανείς κάποιες πολύ λίγες στιγμές όπου, θέλοντας να περάσει από μεγεθυντικό φακό τις λεπτομέρειες ώστε να φανούν, τις ξέφευγε και υπογράμμιζε λιγάκι παραπάνω τα εκφραστικά της μέσα, γενικά έπαιξε το δράμα και την οργή της «μάνας» χωρίς συναισθηματικές υπερχειλίσσεις και ερμηνευτικά λιλιά. Είχε τις λύσεις στις αδιόρατες ονειρικές διαδρομές της ιστορίας ώστε να μας παραδώσει τις ψυχικές και θρηνητικές μεταπτώσεις της, τις κορυφώσεις και τις γειώσεις τους, μαζί με μία καλά υπολογισμένη ευθραυστότητα. Κατακτημένη τεχνική και γνήσιο εσώτερο αίσθημα.

Ο «γιος» της, **Κωνσταντίνος Λιάρος**, λιτός, με ολοστρόγγυλο λόγο, καθαρή κίνηση και αυτοπεποίθηση αποδείχτηκε πολύ καλός παρτενέρ. Υπερασπίστηκε τον έρωτά του για τη Βαγγελιώ με μέσα ευανάγνωστα και πειστικά, χωρίς περιττά. Σε κάποια σημεία θα έλεγα ότι η μεγάλη φροντίδα που έδειχνε να μην φαλτσάρει και να υπογραμμίζει όπου έπρεπε, «πάγωναν» την εσωτερική θερμοκρασία των συναισθημάτων του. Μικρό το κακό μπροστά στα ευεργετικά στοιχεία του συνόλου της σκηνικής του παρουσίας.

Ο **Γιώργος Κολοβός** (Άντρας), έξοχος στην κίνηση και στις εναλλαγές, με καλή αίσθηση των ισορροπιών ανάμεσα στο «εδώ και τώρα» και το «εκεί και τότε» της ιστορίας, ολοκλήρωσε χαρακτήρα με τη γνώριμη εκφραστικότητα που τον χαρακτηρίζει. Μόνο σχόλιο: ήταν περίεργα πνιγμένη η άρθρωσή του στους χαμηλούς τόνους. Παραβίαζε τις ερμηνευτικές του αναλογίες. Η **Μομώ Βλάχου**, σ' ένα ρόλο με ποικίλες δυνατότητες εναλλαγών και δονούμενων εντάσεων μου φάνηκε κάπως «κουμπωμένη» στην αρχή, με ρυθμούς λιγάκι «στραμπουληγμένους». Χωρίς να επιμένω, αισθάνθηκα ότι άρχισε ταμπουρωμένη πίσω από μια σχηματοποίηση που τη φρέναρε. Όταν κάποια στιγμή εγκαταλείπει το ταμπόρι της και ανεβάζει στροφές, πυκνώνει τις αντιστοιχίες της με τους άλλους, για να βρεθεί στο τέλος μαζί τους συντονισμένη σε μία ευεργετική ευθεία.

Η **Ειρήνη Καλογηρά** κίνησε με γεωμετρική ακρίβεια αλλά και τη δέουσα πλαστικότητα τα σώματα ώστε να συναντούν και να σχολιάζουν τον αρθρωμένο λόγο, άλλοτε στο παραλήρημά του και άλλοτε στον διάλογό του.

Συμπέρασμα: μια πολυσημαίνουσα παράσταση, σε ρυθμούς χορευτικού πατινάζ, αρκούντως ενδιαφέρουσα. Την προτείνω ανεπιφύλακτα.